

Prof. dr hab. Anna E. Kozioł

Lublin, dnia 10 lutego 2024 r.

RECENZJA

osiągnięcia habilitacyjnego, dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego dr Anny OLEJNICZAK w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki chemiczne

Podstawą wykonania niniejszej recenzji jest pismo Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Chemiczne UAM prof. dr. hab. Macieja Kubickiego (uchwała Rady nr 26/2023/2024 z dnia 17.11. 2023 r.), informujące o fakcie powołania mnie do roli recenzenta w w/w sprawie.

Ogólna ocena wniosku

Dokumentacja, którą otrzymałam zawiera wniosek Habilitantki, autoreferat wraz z kopiami publikacji i oświadczeniami współautorów o ich udziale w tych pracach, a także informacje o innych osiągnięciach naukowych, w tym spis wszystkich publikacji i komunikatów prezentowanych na konferencjach naukowych. Podana jest ocena parametryczna dorobku naukowego. Głównym dokumentem jest autoreferat (42 strony) scalający i podsumowujący badania zawarte w 9 publikacjach, które są podstawą wniosku. Załączone są również dane charakteryzujące działalność badawczą w grantach, współpracę naukową, a także lista działań dydaktycznych i organizacyjnych.

Ocena aktywności naukowej i dorobku naukowego

Dr Anna Olejniczak uzyskała stopień magistra w roku 2005 na Wydziale Chemii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Przez rok (2005 – 2006) była wykonawczynią w granicie uzyskanym z European Office of Aerospace Research and Development, natomiast w latach 2006 – 2012 była zatrudniona na etacie naukowo-technicznym w Zakładzie Chemii Materiałów Wydziału Chemii UAM.

Prace badawcze, zarówno w ramach pracy magisterskiej jak i doktorskiej, wykonywała pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Katrusiaka jako promotora. Badania prowadzone przy kolejnych stopniach naukowych były kontynuacją i poszerzaniem wcześniejszych prac z zakresu analizy strukturalnej faz krystalicznych przy zmiennych warunkach fizycznych (ciśnienia i temperatury). Jej praca magisterska była zatytułowana „*Struktury zamrożonych ciśnieniowo kryształów 1,2-diaminoetanu oraz 1,3-diaminopropanu*”, natomiast praca doktorska – „*Polimorfizm i właściwości dielektryczne kryształów dabco-HA (HA = HI, HBr, HClO₄)*”. Należy nadmienić, że badania opisane w rozprawie doktorskiej były wykonywane w ramach grantu promotorskiego MNiSzW.

Na podstawie wcześniej wymienionej rozprawy doktorskiej Habilitantka uzyskała stopień naukowy doktora nauk chemicznych w roku 2010. Po uzyskaniu stopnia doktora, od roku 2012, Habilitantka pracuje jako adiunkt w Zakładzie Chemii Materiałów Wydziału Chemii UAM.

Istotne jest to, że badania prowadzone przez Nią były i są wykonywane pod kierunkiem i we współpracy z prof. dr. hab. Andrzejem Katrusiakiem, który jest jednym z pionierów i autorytetów w dziedzinie badań materiałów w warunkach ekstremalnych, w tym badań dyfrakcyjnych monokryształów pod wysokimi ciśnieniami. Tematyka i przedmiot badań Habilitantki są zgodne z miejscem Jej zatrudnienia, czyli są to badania nowych materiałów, głównie kryształów molekularnych, w warunkach zmiennych ciśnień, temperatur, rozpuszczalników. Po opracowaniu metodyki krystalizacji i pomiarze dyfraktometrycznym, wykonywana jest analiza struktury tych faz i przejść fazowych. Analizowane były zmiany struktury cząsteczek i rodzaje oddziaływań międzycząsteczkowych – klasyczne i słabe wiązania wodorowe, halogenowe, elektrostatyczne – występujące w badanych kryształach oraz zmiany w topologii asocjacji cząsteczek w sieciach krystalicznych.

Dr Anna Olejniczak współpracuje również z pracownikami naukowymi z innych zespołów, między innymi z Wydziału Fizyki UAM, Wydziału Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, z Wydziałów Chemii Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Politechniki Warszawskiej. Część badań Habilitantka wykonywała wspólnie z ośrodkami zagranicznymi, m.in. z pracownikami uniwersytetów: University of Southern California (Los Angeles), Politechnico di Milano, Università di Bologna, Università di Torino, a także European Laboratory for Non-Linear Spectroscopy (Florencja), European Synchrotron Radiation Facility (Grenoble) oraz Latvian Institute of Organic Synthesis (Ryga).

Wyniki badań dr Anny Olejniczak, mających istotne znaczenie dla wiedzy o materiałach krystalicznych, zostały opublikowane w czasopismach uznawanych za wiodące w zakresie badań strukturalnych, m. in. w: *Crystal Growth & Design*, *CrystEngComm*, *Acta Crystallographica*, *Journal of Fluorine Chemistry*, *Journal of Physical Chemistry*, *New Journal of Chemistry*, *Journal of Molecular Structure*, *Chemistry – A European Journal*. Wszystkie wymienione czasopisma mają przypisany Impact Factor w bazie *Journal Citation Reports*.

Całkowita liczba publikacji dr Anny Olejniczak wynosi 40; liczba cytowań według bazy Scopus 620 (na dzień 30 stycznia 2024 r.) oraz Indeks Hirscha $H = 15$. Przy czym przed uzyskaniem stopnia doktora opublikowała 11 prac. Ponad to Jej udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych zaowocował 15 komunikatami, z czego 5 było prezentowanych jako wykłady na zaproszenie.

Za swoje osiągnięcia badawcze (grupowe i indywidualne) była wielokrotnie wyróżniana nagrodami lub stypendiami m.in. Dziekana Wydziału Chemii, Rektora UAM czy ministra MniSzW.

Ocena osiągnięć naukowych zgłoszonych jako podstawa do przewodu habilitacyjnego

Dr Anna Olejniczak przedstawia, jako podstawę wniosku o stopień, osiągnięcie naukowe zatytułowane „*Preferencje krystalizacji pod wpływem wysokiego ciśnienia związków organicznych o słabych oddziaływaniach międzycząsteczkowych i międzyjonowych*”.

Na ten dorobek habilitacyjny składa się dziewięć wybranych przez Nią prac publikowanych w latach 2011 – 2022. Prace są współautorskie, Habilitantka załączyła listę oświadczeń autorów. W siedmiu publikacjach dr Anna Olejniczak jest pierwszym autorem, przy czym w 4 autorem korespondencyjnym. Artykuły ukazały się w czasopismach: *Crystal Growth & Design*, *Cryst Eng Comm*, *Acta Crystallographica* oraz *IUCrJ*. Obliczony dla tych prac sumaryczny IF wynosi 37.452.

Wkład Habilitantki w powstanie większości publikacji polegał – cytuję: „na opracowaniu koncepcji, zaplanowaniu i wykonaniu większości prac eksperymentalnych, które objęły krystalizacje wysokociśnieniowe, pomiarach dyfraktometrycznych w warunkach normalnych oraz wysokociśnieniowych i temperaturowych; analizie oraz interpretacji otrzymanych danych, przygotowaniu i korekcie manuskryptu, przygotowaniu odpowiedzi na recenzje”. Współautorem wszystkich publikacji oraz autorem korespondencyjnym sześciu z nich jest prof. Andrzej

Katrusiak, który swój udział opisuje jako dyskusowanie otrzymanych wyników, konsultacje przy korekcie tekstu manuskryptu i odpowiedziach na recenzje. Natomiast pozostali współautorzy wykonywali syntezy niektórych badanych związków, niektóre krystalizacje i pomiary dyfrakcyjne rentgenowskie lub neutronowe oraz kalorymetryczne. Na tej podstawie należy stwierdzić, iż dr Anna Olejniczak jest wiodącą koordynatorką, wykonawczynią badań i interpretatorką wyników.

Ocena merytoryczna. Brak jasno sprecyzowanego celu badań przez Habilitantkę, to jest pierwsze wrażenie jakie odnosi się, czytając przygotowany przez Nią autoreferat. Cel rozprawy habilitacyjnej trzeba sobie samodzielnie wynajdywać w ogólnym wprowadzeniu do tematyki prac (strony 7 – 9) oraz we wprowadzeniu do trzech wydzielonych podgrup związków (str. 10 – 11, 25 i 29 – 30), ewentualnie w podsumowaniu (str. 37 – 39). Należy domniemywać, że Habilitantka planowała badania strukturalne wybranych kryształów molekularnych, w których występują słabe oddziaływania międzycząsteczkowe lub międzyjonowe, i które mogą być modyfikowane pod wpływem czynników fizycznych (ciśnienie i/lub temperatura) lub chemicznych (rozpuszczalniki). Potencjalnie stwarza to możliwość otrzymania nowych faz stałych, takich jak odmiany polimorficzne lub solwaty, a także wymuszenie przyjmowania przez cząsteczki nowych form tautometycznych lub mezomerycznych. Rozwiązanie takich zagadnień jak warunki otrzymania faz i przemian fazowych, trwałość faz itp., jest bardzo istotne w badaniach nowych materiałów.

Do swoich prac Habilitantka wykorzystała trzy grupy związków:

1. wysokoazotowe związki [1 – 6] zawierające kombinacje grup takich jak pirydazynowa, azydkowa, triazolowa czy tetrazolowa;
2. związki małowcząsteczkowe [7 – 10]: tiomocznik, chlorowe pochodne acetonitrylu oraz
3. sole organiczne [11 – 13]: chlorowodurek ksylazyny oraz nadchloran i tetrafluoroboran 1.4-diazabicyklo[2.2.2]oktanu.

Kryształy w warunkach wysokich ciśnień były otrzymywane w komorze z kowadełkami diamentowymi, a główną metodą badawczą była dyfrakcja promieni rentgenowskich na monokryształach, oraz pomocniczo – dyfrakcja na proszkach, dyfrakcja neutronów czy kalorymetria. Dr Anna Olejniczak wymienia w Tabelach 1, 2 i 3 otrzymane i zidentyfikowane przez Nią fazy, a na Rysunkach 2, 10 i 22 przedstawia przykładowe schematy przejść fazowych. Jak widać z tych danych, kryształy niektórych związków są szczególnie ‘plastyczne’, podatne na tworzenie nowych odmian polimorficznych, solwatów, w tym hydratów; należą do nich związki **3, 5, 6, 7, 11, 12** oraz **13**. Otrzymane fazy były analizowane przez Habilitantkę pod kątem zmian geometrii cząsteczek, objętości cząsteczek, parametrów komórek elementarnych, symetrii sieci krystalicznej, ułożenia cząsteczek w przestrzeni trójwymiarowej i sposobów ich asocjacji, obecności i roli cząsteczek rozpuszczalników. I te parametry były w kolejnym kroku korelowane ze zmianami parametrów fizycznych, w jakich wzrastały kryształy, a morfologia tworzących się kryształów była wnikliwie obserwowana i rejestrowana.

Podsumowując swoje wyniki prezentowane w publikacjach H1 – H9, Habilitantka wymieniła jako osiągnięcia:

- ⊃ zastosowanie wysokociśnieniowych metod do otrzymania kryształów, niemożliwych do uzyskania w warunkach normalnych, które są stabilne po powrocie do warunków otoczenia;
- ⊃ otrzymanie nieznanych dotąd niesolwatowanych i solwatowanych kryształów prawie wszystkich badanych związków i określenie ich struktur;
- ⊃ określenie warunków tworzenia i stabilności otrzymanych form (wpływu rodzaju podstawników w cząsteczkach, stosowanych rozpuszczalników i ich stężeń, oraz ciśnienia i temperatury);

- ▷ określenie roli i motywów wiązań wodorowych oraz ich znaczenia w upakowaniu cząsteczek w sieci krystalicznej, wyjaśnienie jaki wpływ na topologię wiązań wodorowych CH...N oraz oddziaływań N...N ma obecność grup metylowych w cząsteczkach pochodnych pirydazyny **1 – 6**;
- ▷ wyjaśnienie przyczyn różnego zachowania się związku **6** podczas zastosowania izotermicznej kompresji oraz wysokociśnieniowej rekrytalizacji;
- ▷ wyjaśnienie przyczyn powstawania hydratów tiomocznika (**7**) przy wysokim ciśnieniu oraz dehydratacji powyżej 1.20 GPa, określenie znaczenia oddziaływań międzycząsteczkowych w tych przemianach;
- ▷ określenie nieznanych dotąd struktur krystalicznych chlorowych pochodnych acetonitrylu (**8 – 10**); odkrycie, że w tej grupie związków nie zostaje spełniona reguła Carnelleya;
- ▷ wykazanie, że sole **11** i **12** charakteryzują się dużą liczbą polimorfów oraz izostrukturalnością w fazach polimorficznych I, II oraz III/IV;
- ▷ wykazanie, że powyżej 2 GPa sól **11** krystalizuje w formie solwatu z dwiema cząsteczkami metanolu, wykazującymi silne nieuporządkowanie, które pozostaje niezmiennione w wyższym ciśnieniu;
- ▷ otrzymanie stabilnych form krystalicznych solwatów **13** poprzez zastosowanie metod wysokociśnieniowych, co umożliwiło określenie ich struktur.

W sumie wyniki pomiarów dyfrakcyjnych i obliczeń wykorzystanych do opracowania powyższych wniosków są zdeponowane przez Habilitantkę w bazie danych strukturalnych CCDC jako 136 zbiorów CIF.

Zaprezentowane rezultaty wnoszą wiele istotnych nowych informacji do wiedzy o materiałach organicznych i ukazują Habilitantkę jako specjalistkę w tej dziedzinie.

Ocena działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Mając na uwadze fakt, że dr Anna Olejniczak jest zatrudniona od roku 2012 jako adiunkt, trzeba też ocenić Jej dorobek dydaktyczny. Jej macierzysty Zakład realizuje zajęcia dydaktyczne w ramach Zespołu Chemii Fizycznej, dlatego Habilitantka prowadzi głównie zajęcia dydaktyczne z przedmiotów 'podstawy chemii fizycznej' i 'chemia fizyczna'. Formy zajęć obejmują ćwiczenia laboratoryjne, proseminaria oraz ćwiczenia rachunkowe dla studentów I i II stopnia studiów. Wśród działalności na tym polu wymienia również laboratoria 'materials in extreme conditions' w języku angielskim dla studentów z programu AMU-PIE, a od obecnego roku akademickiego będzie wykładała przedmiot 'basic physical chemistry'. Natomiast w Zakładzie Chemii Materiałów ma możliwość działania w swojej tematyce badawczej i była opiekunką pracy licencjackiej, trzech magisterskich, a także – co jest bardzo istotne – promotorką pomocniczą pięciu prac doktorskich.

Dr Anna Olejniczak w latach 2008 – 2021 była zaangażowana w prace komitetu organizacyjnego corocznych międzynarodowych warsztatów "Frolic Goats High-Pressure Diffraction Workshop", które odbywały się na Wydziale Chemii UAM w Poznaniu i promowały stosowanie technik wysokociśnieniowych w krystalografii. Na tych warsztatach wygłaszała też wykłady instruktażowe oraz prowadziła część praktyczną. W roku 2017 pracowała również w Komitecie organizacyjnym cyklicznej 55. konferencji European High-Pressure Group Meeting (<https://ehprg2017.syskonf.pl/>), w której uczestniczyło ponad 250 osób.

Ocena innej działalności

Bardzo znaczący jest udział dr Anny Olejniczak w grantach finansujących badania naukowe. W latach 2007 – 2010, przed uzyskaniem stopnia doktora, była wykonawczynią w 4 wieloletnich projektach finansowanych przez EOARD, MNiSzW oraz FNP. W późniejszy okresie (2010 – 2024) była wykonawczynią w 4 kolejnych grantach oraz kierownikiem projektu SONATA, finansowanego

przez NCN, zatytułowanego *"Badanie wpływu warunków ekstremalnych na równowagę azydotetrazolową w pochodnych pirymidyny oraz pirydazyny"*.

Habilitantka podaje, że przygotowała 11 recenzji artykułów nadesłanych do międzynarodowych czasopism naukowych z dziedziny badań strukturalnych.

Wyjazdy za granicę, zarówno krótko jak i długoterminowe, nie pojawiają się w wykazie działań dr Anny Olejniczak. Stąd brak jest informacji o tym, czy wykonywała Ona badania poza swoim stałym miejscem zatrudnienia, w laboratoriach krajowych lub zagranicznych, na stażach lub w ramach grantów. Czy wymieniona wcześniej współpraca była jedynie zdalna/korespondencyjna?

Posumowanie opinii

Podsumowując ocenę osiągnięć dr Anny Olejniczak należy stwierdzić, że Jej prace badawcze, prowadzone w bardzo aktualnej tematyce syntezy i analizy nowych materiałów, są na bardzo wysokim poziomie. Obecnie w dorobku naukowym Habilitantki jest 40 publikacji i mają one dość dużą rozpoznawalność, uzyskując 629 cytowań. Do finansowania tych badań pozyskano w sumie 9 różnych grantów. Na uwagę zasługuje fakt prowadzenia przez Habilitantkę pracy dydaktycznej ze studentami na każdym etapie studiów chemicznych, czyli I i II stopień – przedmioty na poziomie podstawowym oraz na pracowniach dyplomowych, a także z doktorantami. W działalności organizacyjnej na rzecz nauki wyróżniają się prace w komitetach organizacyjnych 15 warsztatów z zastosowań wysokich ciśnień. Natomiast dużym mankamentem jest brak prowadzenia badań w innych laboratoriach niż macierzystego Wydziału. Niezbyt imponująca jest też liczba komunikatów konferencyjnych jak na 17 lat pracy Kandydatki na Wydziale Chemii UAM.

Dr Anna Olejniczak we wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki chemiczne przedstawiła jako osiągnięcie cykl dziewięciu publikacji. Cykl ten zatytułowała *„Preferencje krystalizacji pod wpływem wysokiego ciśnienia związków organicznych o słabych oddziaływaniach międzycząsteczkowych i międzyjonowych”*. Artykuły włączone do tego cyklu są monotematyczne, spójne jeśli chodzi o metodykę (synteza kryształów w warunkach wysokich ciśnień, rentgenografia strukturalna) i badane grupy związków. Wszystkie prace są opublikowane w czasopismach o zasięgu międzynarodowym. Prace pod względem rzetelności metodyki badań i aktualnej wagi omawianych problemów należy ocenić jako innowacyjne i bardzo dobre. Ponadto prace te świadczą o umiejętności współpracy Habilitantki w zespołach badawczych oraz o przygotowaniu do samodzielnych badań. Oceniam, że zbiór prac i dokumentów przedstawiony mi do oceny spełnia podstawowe wymagania stawiane przez art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r., poz. 478 z późn. zm.)

Rekomenduję, aby **dr Anna Olejniczak** była dopuszczona do dalszych etapów postępowania w procedurze o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki chemiczne.

/Anna E. Koziół/

